

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 34

19. kolovoza 2009.

cijena 100 Ft

Foto: Stipan Balatinac

Grahijada u Mohaču

Komentar

Sve se može ako ima zajedništva

Kad sam bio dijete, u našem je selu svake nedjelje crkva bila ispunjena takoreći do posljednjega mjesta. A o blagdanima znalo ih je biti još više, crkva je bila prepuna jer su u goste dolazili i svi oni koji već nisu živjeli u mjestu, ali su se obvezatno vraćali, dolazili u goste kako bi bili zajedno sa svojim najbližima, roditeljima, starima i prijateljima.

Na nedjeljnu misu išlo se obiteljski, djeca su sjedila u prvim klupama, zatim ženski svijet, a muški na koru. Na tome primjeru vjere, življenja vjere, ali i nacionalne svijesti, koji se naraštajima prenosio zajednica se stoljećima uspješno održala. Orila se pjesma, crkva je bila raspjevana jer nas je mnogo bilo. Crkvena zajednica bila je živa. Čak i kada to «nije bilo poželjno», odlazilo se u crkvu, živjelo se vjeru, prenosilo na mlade naraštaje, a danas, kada nas u tome nitko ne sprječava, kada je «sve slobodno», toga više nema.

Nije bilo tako samo u crkvenom životu, nego i na svim drugim područjima. I društveni život odvijao se življe, njegovale su se stare tradicije i običaji. Ljudi su se okupljali o raznim prigodama, znali su i željeli biti zajedno. U dugim zimskim večerima okupljali su se na divanima, uz posao, pjesmu i šalu. Nije to bilo tako davno, ali se čini dalekim i neistinitim.

Danas pušu drugi vjetrovi, živi se drukčije, ubrzanije, i kao da nikoga više ne zanima zajednica, okupljanje, druženje. Otušili smo se jedni od drugih, jer nas svakodnevn način života, svakodnevn obveze i brige vode k zatvaranju, pa više ni u obitelji nema onog zajedništva kao nekada.

Svijet se promijenio, a s njime, čini se, i mi smo se promijenili. Ne zanimaju nas više okupljanja, raduje nas kada možemo biti sami. Ne zanima nas odlazak na divane, a kamoli na zajedničke priredbe, u crkvu, na programe hrvatske zajednice.

Nekada se gotovo sve radilo u društvenom radu, a danas se društvenim radom bavi samo mali broj zanesenjaka, koji se iz perspektive društva doživljavaju čudacima, da ne kažemo luđacima. U naša vremena nije lako graditi zajednicu, nije lako biti živa zajednica. Pa ipak, ne predajemo se, niti se može predavati. Nastoji se opet organizirati zajednicu, povremeno i uspješno, što budi nadu u bolju i ljepšu budućnost. Ako pomislim da jedva ima redovitih hrvatskih misa u našim naseljima u Mađarskoj, doduše, one se održavaju prigodno, što nije niti može biti dovoljno, da se oživi zajednica, ali mogu nas sve potaknuti da ustrajemo.

Potkraj nadolazećega tjedna, u Kalači se ponovno održava spomen-dan Ivana Antunovića, a kao i proteklih godina, opet se očekuje da će tamošnja katedrala biti ispunjena do posljednjega mjesta. Svojevrsni županijski hrvatski dan, koji nas okuplja na hrvatskoj misi oko onoga što nam je svojim životom i djelom ostavio biskup Antunović, pokazuje da se sve može ako ima sloge i ako ima zajedništva. On nam može i mora biti putokaz za budućnost.

S. B.

Nedavno sam pročitala izjavu predsjednika Matice hrvatske Igora Zidića kao njegov odgovor na novinarsko pitanje o ulozi hrvatske inteligencije u sadašnjem stanju. On je između ostaloga kazao: „Mora osvješćivati one koji u narodu nisu osviješteni, bilo da je riječ o puku bilo da je riječ o eksponiranim ljudima bez probuđene svijesti. S jedne strane to je svijest o svom identitetu, s druge je svijest o položaju u svijetu, a s treće svijest o situaciji u kojoj se nalazimo. Hrvatska inteligencija dužna je pokrenuti raspravu o tome što je nacionalni interes...”

Što je nacionalni interes Hrvata u Mađarskoj? Daje li hrvatska inteligencija u Mađarskoj odgovor na ova i slična pitanja. Ili štiti duboko povučena, svatko u svome krugu, misleći kako se ionako ništa ne može promijeniti, pala u duboku potištenost, ili nema hrabrosti izraziti i obznaniti svoje mišljenje, ili je itekako zadovoljna trenutnim položajem nacionalne zajednice u sadašnjem trenutku? Ili je toliko neznatan broj njezinih pripadnika??? Naravno, za odgovore na postavljena pitanja najprije bi trebalo odrediti pojam inteligencije, za što postoje brojne polazne točke... Pitanje je to koje mi se sve češće vrzma po glavi. Osvješćuje li ona one koji u narodu nisu osviješteni i one koji su godinama eksponirani, ali su bez probuđene svijesti... Najlakše je politici vladati vodeći se onom starom prokušanom metodom „podijeli pa vladaj”. Danas ne treba

mного. Podijeli se ono malo novaca bez obzira na ciljeve i rezultate, po nekim čudnim kriterijima bez pravoga uporišta „o svijesti o situaciji u kojoj se nalazimo”, pa se vlada. A onda tu je i šutnja. I za šutnju ima Zidić odgovor kazujući: „U nas je šutnja, rekao bih, tradicija, nešto što je ukorijenjeno duboko u hrvat-

skom biću, misli se kako je dobro šutjeti jer će se tako bolje proći u životu. Imamo i poslovice koja glasi: «Šutnja je zlato». Hrvatska šutnja nije nešto novo, nije nešto što su izmislili hrvatski intelektualci, ona je posljedica življenja pod tuđinom. Otvoriti usta i izreći istinu, značilo je pokatkada da će vas čizma sasvim zgnečiti.” Zidić nastavlja: „Neću reći da su sluge, ali ću reći da mnogi hrvatski političari ili njihova golemo većina zaboravlja tko ih je izabrao. Zaboravljaju da predstavljaju narod. To je klasična politička hrvatska shema. S narodom razgovaraju dok im narod treba – tj. uoči izbora – a kad su taj status izborili – s narodom više ne razgovaraju...” Govoreći o pojmu identiteta, Zidić u svom intervjuu za tjednik Vijenac od 16. srpnja, broj 401–403 veli: „Identitet je tradicija koja živi. Identitet je njegovanje hrvatske potrebe za slobodom, za nezavisnošću, ali i za kooperativnošću. Identitet je i osjećaj pripadnosti koji nas obvezuje prošlim, ali i budućim. Identitet je osjećanje povijesnosti vremena i prostora. Identitet je jezik kojim se sporazumijevamo”.

bpb

Ljetna škola hrvatskoga folklor – plesovi hrvatskog alpskog područja

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, od 10. do 21. kolovoza u Biogradu na moru bit će održana tradicionalna Ljetna škola hrvatskoga folklor. Podučavat će se plesovi, nošnje, pjesme i glazbala hrvatskog alpskog područja (plesovi iz Međimurja, Podravine, Hrvatskoga zagorja, Prigorja, karlovačkog Pokuplja, jaskanskog Prigorja i polja, Gorskog kotora i Istre). Uz praktična plesna predavanja, održat će se i teorijska predavanja o osnovama tambure i tamburaške glazbe, povijesti plesa, metodici treninga plesača, plesnim područjima, kulturno-povijesnim značajkama hrvatskih narodnih plesova, narodnim nošnjama i pjesmama, te tradicijskim glazbalima alpskoga područja. Svrha je ove škole obrazovanje voditelja i članova hrvatskih folklornih i tamburaških skupina. Polaznici mogu odabrati jednu od ponuđene tri skupine: 1. Ples, 2. Sviranje tambura (voditelji prof. Siniša Leopold i prof. Željko Bradić, asistent Dražen Šoić), 3. Sviranje hrvatskih tradicijskih glazbala (voditelj solist ansambla «Lado» Stjepan Večković). Sve tri skupine slušat će predavanja prije i poslije podne, a u večernjim satima planiramo tzv. neobvezne programe: nastupe izvornih folklornih skupina i solista na tradicijskim glazbalima. Svečana završna priredba u kojoj će sudjelovati svi polaznici Škole bit će u petak, 21. kolovoza navečer, u Biogradu na moru. Polaznici ljetne škole hrvatskoga folklor, njih 71, jesu iz Argentine, Austrije, Kanade, SAD-a, Srbije (Vojvodine), Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Mađarske – Sabina Balog i Tereza Kiš članice KUD-a «Veseli Gradišćanci», Balaž Horvat iz Gornjega Četara te Andreja Egrešić iz Koljnofa.

Iz mađarskog tiska...

Asimilacija sprečava uporabu materinskoga jezika nacionalnih manjina u Mađarskoj

Pripadnici nacionalnih manjina u Mađarskoj svoj materinski jezik gube zbog asimilacije, pravni okviri su udovoljavajući – naglasili su Jan Fuzik, predsjednik Slovačke državne samouprave, odnosno Otto Heinek, predsjednik Državne samouprave Nijemaca u Mađarskoj, prenosi Mađarska novinska agencija (MTI).

Jan Fuzik, predsjednik Slovačke državne samouprave reče da pravni okviri u Mađarskoj udovoljavaju, više problema imaju sa svojim stanjem materinskoga jezika.

Nastalo je razdoblje smjene jezika, ne možemo govoriti o simetričnoj dvojezičnosti, u prvi plan izbio je mađarski jezik, a slovački je u drugom planu – dodao je Fuzik. Kako uz ostalo reče, zapravo i u Mađarskoj postoji jezični zakon jer postoje pravne odredbe kojima se regulira uporaba jezika. Slično slovačkome manjinskom zakonu, na manjinskom polju zakonom se određuju izuzeci, naprimjer kod promidžbenih poruka i naziva tvrtki, kako reče, «postoji pozitivna diskriminacija». Trajan Kresta, predsjednik Rumunjske državne samouprave, reče: Rumunji u Mađarskoj «kroz pravne okvire nisu ničim zakinuti» kada je u pitanju njegovanje i uporaba materinskog jezika. Problem je u tome da je veliko gubljenje jezika, ali tome nije uzrok da bi netko ograničavao pravo na uporabu jezika,

nego ona više proizlazi iz asimilacije. Prema riječima Otta Heineka, na polju jezika okvirno reguliranje razmjerno je velikodušno, a razrada u potankosti vrlo sitničava. Ima jedna nedefinirana, razmjerno široka pravna regulativa koja svašta, svugdje dopušta i omogućava, istodobno nedostaju konkretna pravila ostvarivanja, konkretni programi – izrazio je Otto Heinek. Po njegovim riječima obrazovne ustanove mogle bi imati odlučujuću ulogu u sprečavanju gubljenja jezika. Među problemima spomenuo je primjerice da se u dvojezičnoj narodnoj nastavi državna dodatna normativa već deset godina nije mijenjala.

Manjinska nastava u vidokrugu Što je to? Pozitivna diskriminacija?

Ostvaruje se pozitivna diskriminacija u podupiranju obrazovanih ustanova manjina u Mađarskoj – reče Ferenc Gémesi, stručni tajnik Ureda premijera (MeH) za manjine i nacionalnu politiku u petak, 24. srpnja, za MTI. Podupiranje manjinskog obrazovanja sastoji se od tri izvora. Od normalnoga obrazovanja 25–30 posto više potpore dobiju manjinske obrazovne ustanove, čemu dolazi još dvije dodatne potpore. Stručni tajnik Ureda premijera rekao je to u povodu toga što

je više manjinskih čelnika govorilo za MTI: asimilacija je prepreka uporabe manjinskog jezika. Bivši pravobranitelj Jenő Kaltenbach pak dan prije je izjavio kako je pravilo kojim se jamči neograničena uporaba manjinskog jezika samo „ukrasni element“, manjine su u biti izgubile identitet, jedva jedvice njeguju vlastitu kulturu. U svezi s tim Ferenc Gémesi reče: Cilj je pravnih propisa koji pomažu pozitivnu diskriminaciju „da se domaće manjine ne mogu izložiti asimilaciji“. Glede uporabe jezika upozorio je da „pravni propisi daju samo okvire“, a koliko se služe materinskim jezikom ovisi i o manjinama. „Zadaća je države da pravno i institucionalno pomaže manjine“ – dodao je Gémesi. Naglasio je kako je veličina iznosa dodijeljenih manjinskim obrazovnim ustanovama ista 2008. i 2009. godine. Prema tome ove ustanove tim svotama mogu pokriti čak 90 posto, dapače i 100 posto svojih izdataka. Kod nemanjinskih ustanova taj je omjer bitno manji. O manjinskim udžbenicima reče da se potrebni udžbenici, bilo uz državnu potporu, mogu uvesti čak i iz inozemstva. Na prijedlog Državnoga manjinskog povjerenstva koje djeluje pokraj Ministarstva obrazovanja, od 1. siječnja izdanja se automatski mogu staviti na listu izbornih udžbenika. Napomenuo je kako demografsko stanje manjina odgovara mađarskom prosjeku. I u većinskim i u manjinskim ustanovama broj učenika je u opadanju. Vlada je pak olakšala pristup unijskim izvorima, a svojom prioritetnom zadaćom smatra obnovu slovačke obrazovne ustanove u Békéscsabi. S. B.

ČAVOLJ – Prigodom proslave Dana državnosti Republike Mađarske, 18. kolovoza, Samouprava sela Čavolja u okviru svečane sjednice među inima, dodijelila je odličje «Za Čavolj» Stipanu Mandiću, predsjedniku Hrvatske mjesne samouprave i titulu počasnoga građanina Čavolja dr. Miši Mandiću.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik HDS-a Mišo Hepp sazvaio je sjednicu Savjetodavnog tijela, koja će biti održana 31. kolovoza s početkom u 10 sati u Uredu Samouprave (1089 Budimpešta, Ul. L. Bíróa 24). Nazočni će na sastanku raspravljati o predloženim temama iduće skupštine.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Općeprosvjetnoga središta budimpeštanskog XX. okruga (Čepelj) 19. kolovoza na Kossuthovu trgu bit će održan «Dan manjina». Nakon svečanog otvaranja priredbe, od 15 sati, slijedi nastup folklornih skupina i sastava njemačke, armenske, romske, bugarske i hrvatske zajednice. Hrvatsku će zajednicu predstavljati Bunjevačka plesna skupina iz Čavolja i Tamburaški sastav «Bačka» iz Gare.

MARTINCI – Ako ste ovih tjedana navratili u Martince, nakon dva do tri mjeseca što niste bili tamo, čeka vas obnovljeno proćelje i krov mjesne škole i vrtića. Načelnik Pavo Gujaš kaže kako su uspjeli osuvremeniti oba zdanja, izmijenili krov (šindru) na njima i obojili ih. Nadaju se, veli Gujaš, a potvrđuje ga i donaćelnica Erika Kuštra, kako će se uskoro dobiti sredstva i za obnovu seoskog doma kulture iz fondova šeljinske mikroregije, gdje naselje treba dati udio od 5%, te kako će uskoro, čim se dobije građevinska dozvola, natkriti prostor nad mrtvačnicom u seoskome groblju.

BARČA – Pozivnica je naslov pjesme autora Joze Fučkara iz Barče. Na Jozine stihove glazbu je skladao Stjepan Legradi iz Pečuha, svira na klavijaturi i tamburici Jozo Gujaš iz Barče. Ovu prekrasnu pjesmu pjevaju supružnici Ljubica i Jozo Gujaš.

SENADRIJA – Organizatori priredbe „Berbena veselica iliti interetnički odnosi“, koja će biti održana 5. i 6. rujna u senadrijskom Škanzenu, za posjetitelje dvodnevne manifestacije pripremili su svojevrstne sadržaje, kao što su izložba i sajam mađarskih vina te predstavljanje tradicionalne preradbe grožđa. Uz kapljicu vina nudit će se i okusni zalogaži tradicionalnih jela raznih područja Mađarske. U vinogradima i voćnjacima muzeja izložit će se strašila za ptice, a na pozornici sa šarolikim programom nastupit će folklorne skupine i sastavi. I naravno, neizostavni će biti veseli običaji vezani uz berbu, lutkarske predstave i pučka zabava. Publika će 6. rujna (nedjelja) od 15 sati moći uživati u šokačkim melodijama u izvedbi orkestra „Šokadija“ iz Mohača, te zaplesati u plesačnici.

DOMBOL – Tradicionalni godišnji Hrvatski dan u organizaciji Hrvatske samouprave naselja Dombola bit će održan 5. rujna. Kako nam kazuje predsjednica samouprave Ruža Kovač Sebésyén, predviđaju se bogati kulinarsko-folklorni sadržaji u kojima će svi stanovnici naselja pronaći nešto za sebe. Nastupit će KUD Podravina iz Barče.

SUBOTICA – U organizaciji Gradske uprave grada Subotice i Organizacijskog odbora Dužijanca 2009, u Subotici je 9. kolovoza održana završna svečanost Dužijance 2009 prilikom koje su bandašica Marijana Kujundžić i bandaš Nebojša Stipić gradonačelniku Saši Vučiniću predali kruh od novoga žita. Tome je prethodilo misno slavlje u katedrali-bazilici Sv. Terezije Avilske koje je predvodio pomoćni sarajevski biskup mons. Petar Sudar i mimohod sudionika Dužijance u njihovim svečanim narodnim nošnjama. Ovoj završnici prethodile su brojne manifestacije najznačajnije godišnje svetkovine bačkih Hrvata, koja se održava gotovo cijelo stoljeće te potvrđuje činjenicu poštivanja rada i zahvalnosti Bogu za obavljenu žetvu pšenice, a to su vrijednosti bez kojih bi ova svetkovina izgubila svoju bit, svoju dušu.

ČAVOLJ – Plesačnica. U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i Bunjevačke plesne skupine, u subotu, 25. srpnja, u Čavolju je priređena vrlo uspješna plesačnica. Kako nas je obavijestio predsjednik samouprave Stipan Mandić, prije pet godina pokrenuli su ovu ljetnu plesačnicu zato da ona postane tradicijom, a ove se godine ponovno okupilo čak 300–350 sudionika. Osim iz Čavolja, došli su i brojni gosti iz Aljmaša, Baje, Gare, Kačmara i Sentivana. Za dobro raspoloženje, koje je potrajalo do zore, pobrinuo se TS «Bačka» iz Gare.

Snimio: *Akoš Peli*

CELJE – Na tradicionalno gradišćansko-hrvatsko veliko shodišće će se ganuti 26. augusta, u srijedu, najavljeniki kod glavnoga organizatora židanskoga farnika Štefana Dumovića i rutiniranoga hodočasnika iz Kisega Šandora Petkovića. Put prik 160 km, kroz četire dane će napraviti hodočasniki iz gradišćanskih sel ki će 29. augusta dospiti u marijansko svetišće u Štajerskoj, skupa s Koljnofci ki hodočastu na posebnom putu da bi se pred Celjom priključili većoj grupi iz Ugarske. U Celju uvečer će se održati hrvatska maša potom pak prošecija sa svićami, na koj svako ljeto diozima kih 2–3000 Hrvatov iz Slovačke, Austrije i Ugarske. Veliko vjersko spravišće Hrvatov se nastavlja u nedilju s biškupskom mašom, a otpodne južnogradišćansko selo Pinkovac prikdaje kip Blažene Divice Marije predstavnikom Klimpuha.

Grahijada u Mohaču

Velika gradska priredba prerasla preko granica, ali zadržala šokački karakter

U organizaciji Šokačke čitaonice, u subotu, 1. kolovoza, u Mohaču je održana već tradicionalna, XVI. zaredom Šokačka grahijada. Kolovoška žega dočekala je ovogodišnje sudionike i goste na festivalu graha, velikoj gastronomsko-kulturnoj manifestaciji, ali nikako nije mogla pokvariti slavlje mohačke Šokadije. Táncsicseva ulica ispred zgrade Šokačke čitaonice, u dužini više stotina metara ispunjena je sudionicima i njihovim gostima, te zemljanim loncima oko vatre.

Svečanim paljenjem vatre u 14 sati priredbu su zajedno otvorili generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov i gradonačelnik József Szekó. Započelo je kuhanje graha u zemljanim loncima smještenim oko vatre kojemu treba oko tri sata da se skuha, a za to vrijeme i ove se godine družilo uz glazbu, pjesmu i dobru kapljicu domaćeg vina. Oko 16 sati na otvorenom ispred zgrade Čitaonice s gotovo jednosatnim programom i s velikim uspjehom nastupio je KUD Baranja iz Pečuha.

Ponovno se i ove godine grah kuhao u tradicijskim zemljanim loncima, a bilo je više od stotine prijavljenih sudionika, te kako nam reče organizator, tijekom popodneva i večeri okupilo se 2500 do 3000 sudionika i gostiju.

Dok je pazio na svoje lonce, obavljao organizacijske poslove, obilazio goste, a usput davao intervjue, upitali smo i mi predsjednika Šokačke čitaonice Đuro Jakšića o običaju kuhanja graha u zemljanim loncima i njegovim ovogodišnjim dojmovima.

– Posljednje dvije godine, od XV. Godišnjice, imamo kulturni program koji je vrlo lijepo prihvaćen. Upravo smo sad pregledali kako ima više od stotine prijavljenih za kuhanje, 1500–2000 registriranih, ali sad nas već sigurno ima od 2500 do 3000 ljudi.

Kako nam reče Đuro Jakšić, nekadašnje natjecanje u kuhanju graha koje je organizirano u Čitaoničinu dvorištu, preraslo je u veliku gradsku manifestaciju.

– Prije pet godina, dok je bilo natjecanje, bili smo ograničeni samo na članstvo i na šokačke Hrvate u Mohaču, a kad smo vidjeli

koliko ljudi dolazi, da raste zanimanje, onda smo se otvorili prema gradu da to bude i gradska manifestacija, ali smo sačuvali šokački karakter. Dobivamo maksimalnu potporu od grada i osobno gradonačelnika. Ne samo iz grada Mohača imamo sudionike i goste nego iz Udvara, Pečuha, Topolovca (Dunafalva), Segedina, Osijek, Belog Manastira i još mnogo drugih naselja. Tu su nam i veslači iz Osijeka, i gosti iz Turske, tako da i njima posebno kuhamo. Grahijada je doista prerasla preko granica. Kao i svake godine, uvečer će nam Orkestar Badel svirati na balu koji će zasigurno potrajati do jutra.

Član Šokačke čitaonice Ivo Kunovski svake godine kuha grah. Naučio ga je kuhati još kao dječak, vidio je od starih kako kuhaju kod kuće pa na isti način kuha i danas.

– Sjećam se kako su spremali sve u zemljani lonac, iznijeli na kraj njive, metnuli kraj vatre, pa dok okrenu s jedne strane do druge, malo su pripazili, i do podne je bilo skuhan. Svašta se stavlja kod kuće u lonac, a kad se izide na njivu, metne se kraj vatre i onda se to kuha. Najprije trebamo grah, zatim dimljenog mesa, mrkve, peršina, soli, paprike, vode i ništa više. Možda još ljute paprike, kako tko voli. Nema tajne, kuha se samo, treba samo kušati.

Mnogi kuhaju u starim zemljanim loncima, koje su našli na kućnim tavanima.

Ima i danas tko pravi zemljane lonce, a ja imam ove stare. Našao sam ih na tavanu kod bake i oca. Nisam dao da se prodaju, već sam sačuvao, više od 50 godina, možda su i stariji. Imam četiri lonca, ovaj je oko šest litara,

ovaj 5,5, pa 6 i 1,5. Jedan od ovih većih je dovoljan za osam-devet ljudi.

Gotovo na samome kraju nalazim i svoga negdašnjeg suseljanina, Branka Đurića, rodom iz Santova, koji već desetljećima živi i radi u Mohaču. Oko jedne vatre zajedno kuhaju više prijatelja sa svojim obiteljima i gostima. Kako kaže, nije se grah kuhao na takav način u zemljanim loncima samo u Mohaču, kako se sjeća iz svoga djetinjstva i mladosti, tako je bilo i u Santovu. Zemljani lonci, koje je i on pronašao na starim tavanima u svome rodnom selu, imaju možda i više od sto godina. Posebnost je ove priredbe ne samo u okupljanju onih koji kuhaju nego i onih koji je posjećuju kao gosti.

Tako smo naišli i na tetu Sajčan iz Mohača koja je došla s unukom pogledati kako se kuha grah, a kako nam otkriva, došla je kao gošća prijatelja Branka Đurića rodom iz Santova. Vrlo je lipo i dobro da je šokačka mladež na okupu, u jednoj ulici. Tu su dica, mladi, odrasli i unučad na okupu. Moj svekar je bio tu raditi još kad se gradila Čitaonica. Kadgod je sve bilo drukčije.

Ne možemo zaobići ni pitanje njegovanja, učenja materinske riječi, a teta Anka je u

ovim lijepim, veselim trenucima pomalo tužna.

– Nažalost, nema osam dice koja će se upisati u školu na naš jezik. Moja kćer je još išla u gimnaziju u Budimpeštu, ali, nažalost, sada su brakovi najviše mišani. Ako mi umremo, nitko neće znati. I moji unuci sve razumiju, al neće govoriti. Mladi nisu sa starima, s roditeljima, nemaju s kime divanit. Mi nismo s njima, ali istina je da smo se već i mi pomadžarili. Ima još, kadgod i divanimo, al sad polako već nemamo s kime.

I dok se krećemo ulicom ispred Šokačke čitaonice, susrećemo mnoge znance, prijatelje, zabavno je i veselo. Do nas dopiru zvuci tambure, polako se svi, pa i mi okupljamo oko stolova, grah je gotov. Nakratko večera umiruje mnoštvo, a zatim opet tambura i zabava.

Nakon večere priređen je Šokački bal, za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar «Badel», a veselje je potrajalo do jutra.

S. B.

SIGET – Herojska borba i junačka smrt kapetana tvrđave u Sigetu Nikole Šubića Zrinskog te njegovih hrvatskih i mađarskih vitezova 1566. godine, protiv nadmoćnijeg neprijatelja, sultana Sulejmana II. i njegove osmanlijske vojske, njeguje se na lijep i dosljedan način u tome gradu na jugu Mađarske. Mjesna samouprava grada Sigeta, na čelu s gradonačelnikom Józsefom Pajzsem, priređuje spomen-svečanost, koja će biti održana 11–12. rujna, odnosno, bude li kiše, 13-og, u nedjelju, kada će biti prikazana rok-opera Zrinski, tj. praižvedba opere Levente Moravecza i Zoltána Papa. Glazbeno djelo posvećeno je sigetkom junaku Nikoli Šubiću Zrinskom Sigetskom, a njezini troškovi iznose više od deset milijuna forinti, koje će pokriti najbogatiji poduzetnici Mađarske. Usporedno s time, kako je to najavio gradonačelnik Pajzs, čija je baka Hrvatica, vode se dogovori o izradbi cjelolikovnog kipa Zrinskog, koji će biti postavljen na mjesto kipa u unutrašnjoj tvrđavi, gdje kapetan Zrinski sjedi na konju. Ovaj potonji kip bit će premješten u parkić iza zgrade Vigadóa. U samome gradu, pokraj spomenika u tvrđavi, Nikola Zrinski ima još svoj spomenik u središtu grada (lav), u obližnjem parku (nedavno je postavljen) u središtu grada, u Parku mađarsko-turskog prijateljstva, gdje mu je podignut s carem Sulejmanom skupa, donosi *Dunántúli Napló* u Pečuhu.

PEČUH – Tehnički fakultet Sveučilišta u Pečuhu 4. i 5. rujna organizira znanstveni skup Alpe–Adrija I. pasivna kuća, na kojoj će biti održano 55 izlaganja, uza sudjelovanje stručnjaka iz inozemstva i Mađarske. Pod nazivom *pasivna kuća* valja podrazumijevati one zgrade koje se izgrađuju tako da godišnje rabe izričito malo energije za grijanje. Stručnjaci iz svijeta, uostalom i Građevinarskog fakulteta u Zagrebu, upoznat će svoje kolege i zainteresirane s najnovijim dostignućima svojih istraživanja na polju gradnje takozvanih pasivnih kuća, donosi vijest pečuški list *Dunántúli Napló*.

POGAN – U tome naselju nadomak Pečuhu, u kojem žive i bošnjački Hrvati te djeluje i Hrvatska samouprava, od 1995. godine sporadično izlazi mjesni list pod nazivom Pogányi Hírek. Kako čitamo na web-stranici sela Poga, od lipnja ove godine taj list, u dogovoru s mjesnom samoupravom, izdaje Zaklada za Pogan, a za glavnog urednika izabran je Marko Dragovac, nekadašnji načelnik sela Poga. Kako u svom uvodniku Dragovac piše, mjesni list izlazi već XV. godinu, a u 2009. godini izašlo je već pet brojeva. Novo uredništvo list namjerava izdavati mjesno. Ovaj mjesni list donosi priloge isključivo na mađarskom jeziku.

Gibanice i ovaj put u središtu pozornosti

U Serdahelu je 1. kolovoza priređen tradicionalni Dan naselja u čijim je okvirima već deveti put održan Festival gibanica. Festival su popratili razni programi koje su priređivale civilne udruge naselja: Ribolovno društvo «Partizan» organiziralo je međunarodno ribolovno natjecanje, Sportska i kulturna udruga Serdahela prihvatila se organiziranja međunarodnoga nogometnog turnira. Prikazani su razni zanati, priređeno je natjecanje u kuhanju, a na kulturnom programu nastupala su djeca iz Serdahela, kulturna društva iz Goričana, Novakovca, Kaniže i Sumartona.

Umirovljenici su ispekli mnoštvo gibanica

Djeca su učila lončarstvo

Tradicionalni dan naselja započeo je u ranojutarnjim satima na serdahelskom ribnjaku s natjecanjem ribiča. U mjesnoj crkvi je održana sveta misa, koju je predvodio mjesni župnik István Marton nakon čega su položeni vijenci kod spomenika palih junaka u svjetskome ratu, te na grob Stipana Blažetina.

Već u prijedopodnevnom satima mirisala je fina gibanica na školskom dvorištu iako je tek poslije održano svečano otvorenje, no nije se smjelo dopustiti da i prvi gosti ostanu gladni.

Načelnik sela Stjepan Tišler pozdravio je drage goste, među njima Jánosa Patakia, predsjednika Međunarodnog saveza slastičara, Erzsébet Geberle, parlamentarnu zastupnicu, Janju Horvat, glavnu savjetnicu pri Ministarstvu prosvjete i kulture, i sve okupljene iz okolnih naselja i prekograničnih općina. Festival je otvorila gđa Geberle naglašujući kako tradicija pečenja gibanica mora prelaziti s naraštaja na naraštaj, jer prave su one kućanice koje znaju zamijesiti dizano tijesto i gibanicu, to fino jelo miris je obitelji, čega će se djeca sjećati i u odrasloj dobi. Gastronomski festival, osim što okuplja mjesnu zajednicu, ima sve veća turistička obilježja, ima vrlo mnogo gostiju iz okolnih mjesta, a za pohvalu je i vrlo dobra suradnja preko granice, čak su dvije družine stigle iz Hrvatske.

Festival gibanica priređuje se od 2001. g. da se to tradicionalno jelo ne zaboravi, a njegove su mogućnosti takve da u modernoj gastronomiji također ima ugledno mjesto bilo kao desert, prilog ili i glavno jelo, ovisno o

tome čime je punjeno. Posjetitelji su mogli kušati raznovrsne gibanice, a imali su priliku upoznati pripremu tog izvrsnog jela. Naravno, recepti se čuvaju u tajnosti iako su sastojci većinom isti, ponekih razlika ima, ipak način izrade gibanica odlučuje njezinu kakvoću. Svi su posjetitelji mogli pratiti svaku etapu izrade, od zamjesivanja, razvlačenja, punjenja i namatanja do pečenja.

Družine iz Goričana, Donje Dubrave, Letinje, Lengyeltótiá, Sepetnika, Sumartona i Serdahela izradile su gibanice svaka na svoj način. Klub umirovljenika sela Serdahela pečenje gibanica započeo je već u petak kako bi bilo dovoljno komada za kušanje. Najpoznatija gibanica u Serdahelu je ona nadjevena sa sirom te s naribanim tikvama i makom, u čemu je priređeno natjecanje.

Pošto su družine ispekile gibanice na licu mjesta u glinenim posudama, svaka od njih dobila je broj i tako su jela prenesena pred stručno povjerenstvo, a rezultati su proglašeni u svečanim okvirima. Svi su natjecatelji dobili nagradu u kojoj je bila i glinena posuda za pečenje gibanica (izradila ju je lončarica Edita Herman iz Kerestura) i spomenicu, a tri najbolje družine priznanja iz dvije kategorije. U kategoriji gibanica sa sirom ovaj put je bila najbolja družina iz Sumartona, drugo mjesto su osvojile mlade kućanice iz Serdahela, a treće mjesto družina iz Sepetnika. U kategoriji gibanica s tikvicom i makom prvo mjesto je pripalo kuharicama iz Serdahela, drugo mjesto Sumartonkinjama, a treće mjesto družini iz Sepetnika. Posebnu je nagradu dobila družina iz Goričana.

Dok su žene «prepravljale» gibanicu, muškarci su kuhali u kotlićima razne paprikaše, gulaše, te znojili se na nogometnom igralištu, naime Sportsko i kulturno društvo sela Serdahela priredilo je međunarodni nogometni turnir u kojem su sudjelovali nogometaši Hrvati iz Budimpešte, iz Novakovca, Sumartona, Mlinaraca, Pustare, Serdahela i Jegerseka.

Cijeli je dan bilo zanimanja i za djecu, prikazani su stari zanati, bilo tko je mogao isprobati kako radi kovač, košarač, lončar, djeca su mogla izrađivati bižuterije, jahati na poniju, igrati se na toboganu.

Kulturni je program bio također vrlo šarolik, rano poslije podne polaznici mjesnoga dječjeg vrtića prikazali su hrvatske i mađarske igre, plesove na pozornici, a učenici serdahelske osnovne umjetničke škole mlađe naraštaje obradovali su modernim plesovima. U kasnim večernjim satima slijedio je program odraslih kulturnih skupina, koji se odvijao u duhu smotre hrvatskog folklora, gledatelji su dobili prekrasan splet međimurske i pomurske kulture.

Međimurske popevke i plesovi, koji objedinjuju narod s obje obale Mure, ovaj put su bile na jednome mjestu u punom sjaju, u izvedbi kulturno-umjetničkih društava iz Novakovca, Goričana i Sumartona. Publika je cijelo vrijeme pjevala skupa s izvođačima, uživala u pjesmi i glazbi hrvatskih izvođača. Dan naselja okončan je vatrometom i zabavom na otvorenome.

Haydnova knjiga prik partnerskoga povezivanja u Petrovom Selu

Veliki kompozitor po podrijetlu i stvaranju imao veze s Hrvatima

Sliva Leo Radaković, predsjednik Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova u Austriji, Mirko Berlaković, muzičar i negdašnji školski direktor u Velikom Borištofu, ter dr. Robert Hajszan, glavni urednik predstavljene knjige

Prik partnerstva Pinkovac–Petrovo Selo stanovnici dvih općin jur i dosad su čuda dobili i na jednoj i na drugoj strani. Liktarska dvojka Kohut–Radaković jur ljeta dugo zvanaredno i peldodavno suradjuje i svenek se najpr študira, pri kakovi prilika bi mogla skupadonesti prijatelje. U petak, 31. julija, u petroviskom kulturnom domu dobro je poiskana prezentacija knjige *Jožef Haydn i hrvatske narodne jačke*, ka je tiskana u pokroviteljstvu Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova u Austriji, čiji predsjednik je Leo Radaković, a ujedno i liktar Pinkovca. U uvodu ove promocije je naglasio da u ovom ljetu 200. obljetnice smrti Jožefa Haydna, Djelatna zajednica kot izdavač htilla je dokazati da je ta velika ličnost muzike imao dobre kontakte s Hrvatima i da je pri svoji kompozicija upotrijebjavao hrvatske narodne jačke po Franju Kuhaču, muzikologu ki je prlje dvisto ljet istraživao u cijeloj krajini i išao sve hrvatske jačke sabirajuć da bi to poslije u zagrebačkom Vijencu objavio. Odonda to više-manje se spominjalo, a na prijedlog glavnoga urednika dr. Roberta Hajszana je ovo Kuhačevo istraživanje doživilo takorekuć i reprint-izdanje u ovoj lipo ilustriranoj brošuri. O samoj knjigi je govorio Mirko Berlaković, donedavni školski direktor u Velikom Borištofu i muzičar, tamburaš ter zborovodja. (U posebnom članku morete preštati cijeli njegov tekst o Haydnoj knjigi.) Po Berlakovićevi riči smo doznali da u Austriji nigdar se nije rado govorilo o tom da je Jožef Haydn bio hrvatskoga podrijetla, i sam Berlaković je imao zavolj toga dost problemov s profesori za vrime svojega muzičkoga studija. „*Za habsburšku politiku je bila vladajuća rasa i klasa nimški narod, a Hrvati su bili dobri jedino za vojnika, za zaustavljanje Turkov. Dokle smo negda mi Hrvati bili*

za nje nigdori, danas sasvim drugačije gledaju na nas u Austriji, nenavidnim okom da znamo jedan jezik već od njih.” Tim ričam se je pridružio i glavni urednik spomenute knjige dr. Robert Hajszan ki je dodatno rekao da je panonska osamljenost avanžirala u rang europskoga komponista Jožefa Haydna, ki je napisao 107 simfonijov, 24 opere, 14 maše, oratorije, solo-koncerte i imao je bezbrojna djela za klavir i korushe. Hlepio je za znanjem i učenjem, bio je opsjednut djelom i stalno je težio da zadovoljava publiku. – *Kuhač je nam prik ove knjige dao toliko važnih informacijov i o Gradišćanski Hrvati uopće da ja bi preporučio štitelju da unutar knjige ne samo tekst čita nek i natuknice. Katkad bi mogli imati ta ćut da Franjo Kuhač i pretirava, ali on je pokazao ka jačka, ka melodija je zastupana u kojoj simfoniji, a to su pak takovi dokazi ke se ne moru tajiti.* Kako je nadalje rekao Hajszan, KUGA u Velikom Borištofu u zadnje vrime je imala jako čuda svečevanj u čast Haydna, a i najpoznatija gradišćanska muzička grupa u Austriji Bruji, na čelu s Joškom Vlašićem, je preuzela neke melodije od Haydna i da je te novo angažirala. Tako Robert Hajszan smatra da ovo spomin-ljeto Jožefa Haydna je i veliko ufanje što naliže budućnosti, pokidob bi mogao biti pravi polet za njeva društva koje imaju ćut za njegove kompozicije. Polag Haydnove knjige predsjednik Panonskoga instituta ukratko je još nacrtao težišća ovoljetošnje Panonske ljetne knjige pred petroviskom publikom i prlje nek bi se bili podilili prezentirana izdanja, petroviska muzička komorna grupa je svirala ne samo petroviske narodne jačke nek smo imali priliku ćuti i popijevku „*Oj, Jelena, Jelena, jabuka zelena*” ku je Haydn upotrijebio za temu finala u svojoj D-dur simfoniji.

-Tiho-

„VINO I TAMBURE“
SUMARTONSKI VINSKI I TAMBURAŠKI FESTIVAL
(Tószentmárton) u Madarskoj
29. og kolovoza
2009. god. (subota)

PROGRAM

13.00 Doček gostija izpuć donia kulture
14.00 Miškolod go oficama
15.00 Svećanu otvaranje festivala
15.30 Poćetak tamburijade

Nastupaju (svetovnaći sastavi):
Zs. Hrvatske, (D. Hrvatske)
Pálfi Hanna, Prékarsz, Sveta
Mária, Kórovi, Kórovi, Zórovi
Sónia (J. Juditosa, J. Juditosa) i Madarske
(Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta)
(Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta)
(Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta)
(Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta) (Sveta)

20.00 Koncerti sastava GAZDFF,
bal na otvorenom

*U tobu prjelice bi se prjelice go kulture
vina i jela, a svoga festivala se prezentirati i
obitaki.*

Rudajemo se Višem dolazku!

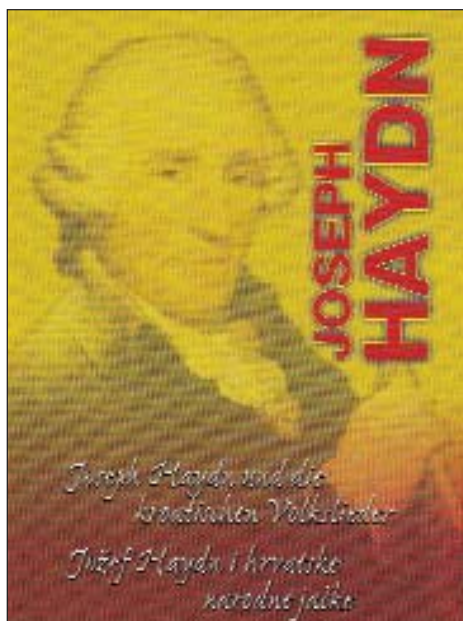
Program i ostali podaci su približni, ali ih treba čitati u programu.

KAŠAD – Kako saznajemo, priprema se monografija sela Kašada na madarskom jeziku. Poticatelji su monografije kašadski načelnik Stipo Oršokić i mjesna samouprava. Oršokić veli kako će ona biti gotova i predstavljena koncertom rujna ove godine. U sastavljanju monografije sudjeluju poznati etnolozi i povjesničari Baranjske županije, a u njoj će se naći i niz fotografija iz bogate prošlosti sela Kašada i šokačkih Hrvata koji su živjeli i žive u njemu.

**PREVENTÍV SZÜRÖVIZSGÁLATTAL
FOGLALKOZÓ CÉG
ČAKOVECI IRODÁJÁBA
HORVÁTUL ÉS MAGYARUL
(VAGY NÉMETÜL)
BESZÉLŐ MUNKATÁRSAT KERES
VEZETŐ ADMINISZTRÁTOR
MUNKAKÖRBE.**

06-85/360-870
06-20/42-42-692
06-30/62-90-382
WWW.ICC.HU
INFO@ICC.HU

i c c
International Contact Club

Zadaće Djelatne zajednice su gajenje materinskoga jezika i hrvatskih pjesam kimi se isto gaji naš jezik. Haydn je tokom svoga djelovanja imao kontakte s gradišćanskim Hrvatima. Franjo Kuhač, poznati hrvatski muzikolog (1834–1911), je sabirao pjesme po kraji kade žive Hrvati, pak je tako dospio i u Gradišće. On je prvi ustanovio da se je Haydn poslužio pjesmom „*Jutro rano se ja stanem*“ kad je napisao carski kvartet, od koga je kasnije nastala himna „*Gott erhalte*“, čiju melodiju i dandanas hasnuju Nimci u svojoj himni. Franjo Kuhač se podosta široko bavi pjesmami Hrvatov, a tako i pjesmami/jačkami novodoseljenih Hrvatov u zapadnu Mađjarsku, na Moravsko polje i južno od Beča u Austriju – ke danas nazivamo gradišćanski Hrvati. Svoja istraživanja kod zapadnougarskih Hrvatov je Franjo Kuhač vrlo opširno opisao pred 130 ljeti u hrvatskom časopisu „*Vienac*“. Neke pasaže su jako opširne, tako da se činu pri čitanju dosadne. No za istraživanje i razumivanje Haydnove dobe i okolice u koj je živio, su od neocjenjive vridnosti. Dijeli ove rasprave su otiskani u knjigi *Jožef Haydn i hrvatske narodne jačke*, ku ću vam danas predstaviti. Poznata je činjenica da se duševni dari i sposobnosti nekoga naroda prenašaju od pokoljenja do pokoljenja. Kuhač – isto kao i neki drugi muzikologi – zastupa tezu da je hrvatski narod jako muzikalan. Ali se pita, kade su onda ti veliki hrvatski muzičari ke vas svit cijeni? Odgovor da sam sebi ovako: Hrvatska je od vladajuće carske obitelji i carskoga plemstva kroz cijelo 18. stoljeće – i jur i prije – ostala vrlo zanemarena. Nadarenost se mora pomagati da bi se mogla razviti. A kod Hrvatov – ako se je našlo posebno nadareno dite – se je sve poduzelo da ono postane svećenik ili seoski učitelj. Plemstvo, ko si je postavilo zadaćom da potpomaže nadarene mladiće, se nije obaziralo na hrvatske mladiće. Tako nikada nije moglo svanuti protuliće hrvatskim stabalcama, ka bi

Jožef Haydn i hrvatske narodne jačke

Knjiga Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova, kako ju je Mirko Berlaković predstavio u Petrovom Selu

bila mogla uz posebnu njegu, uz posebno podvaranje narasti u orijaška stabla. Dokaz za teoriju od Kuhača zvuči ovako: Čim je car Franjo Josip našem velikomu pjesniku Ljudevitu Gaju (1809– 1872) dopustio da pokrene pomaganje literarnoga života u Hrvatskoj, odmah su se pojavili ljudi izvrsnoga talenta. Ali gle, pojavilo se je i puno glazbenikov, kao npr. Vatroslav Lisinski, Ferdo Livadić-Wiesner itd. Kad se po mađarskoj revoluciji 1848. ljeta hrvatski duh već nije dao pretiskati, počeo je biskup Josip Juraj Strossmayer pomagati talente na svi područji. Kao sad su se pojavili u toku nekoliko ljet operni pjevači i pjevačice, kot i virtuozi na različni muzički instrumenti, ke danas poštuje cijela Europa. Nadalje opisuje nenavidnim okom razvitak i znamenitost Požona (današnje Bratislave) u onom vrijeme. Požon postane centrom kulturnoga života i centrom kade se je sastajalo plemstvo. U drugom dijelu svoga izvještaja napominja Franjo Kuhač velikane u okolici Požona kim su bili donatori plemići iz Požona i okolice. Med njimi nabroji uz dužičku poredicu i Jožefa i Mihaela Haydna kao komponiste i njihovoga brata Johanna, dvorskoga pjevača, rodod iz dvojezičnoga sela Rohrau kod Brucke na Lajti. Nadalje veli Kuhač: Iako nijedno od tih prezimen ne završava na -ić ipak je med njimi takovih čije ime svidoci o hrvatskom porijeklu, naime: Kusse – Kušar, Kušević; Haydn – Hajdin, Hajden, Hajdinjak, Hajdenić, Hajdinović, Hajdak; Bacfahrt – Bačvar; Liszt – list (hr.), liszt (mađjarski) – muka, brašno) – die List (nimški). Usput napomenuti u Pandrofu: Deutsch – Dajić, Kudajić.

U trećem dijelu se Kuhač posebno bavi porijeklom Haydna. Zna se da se njegov pradjed zove Gašpar Haydn i da je bio kolar u blizini Hainburga (od toga mjesta postaju danas još samo ruševine). Njegov sin se zove Tomo, a bio je isto kolar. Imao je sedam sinov, a najmladji se zove Matija, on je otac našega Haydna. On je takaj kolar i se preseli u Rohrau, kade se oženi kćerom tamošnjega kneza i purgera Kollera, ka mu rodi dvanaestero dice, drugi po redu biše Joseph/Jožef.

Prezime Koller je isto hrvatskoga porijekla jer se po nimškoj etimologiji ne more protumačiti. Poznato je naime da su Nimci hrvatska imena koja završavaju na -ar izgovarali na -er. Tako bi bilo prezime Koller izvedenica od hrvatskoga prezimena Kolar. Isto tako Piller – Pilar, Truber – Trubar, Soller – Solar, Doliner – Dolinar, Kresser – Kresar, Lasser – Lazar, Puche – Puhar, Pepeller – Pepeljar, Torber – Torbar.

Poznato je da bi Haydnov otac po djelu

rado zeo harfu u ruke i uz pratnju harfe pjevao različne kratke pjesme, vjerojatno hrvatske, jer nimške pjesme nisu kratke i postoju obično od dvih dijelov (A i B). More se tvrditi da je njegov repertoar većim dijelom postojao od hrvatskih jačak. Od njega se i mali Jožef naučio prve pjesme i udaranje instrumenta. Odatle vjerojatno rezultira i Haydnova sklonost prema hrvatskim jačkama. Kuhač nadalje tvrdi da Haydnova fizionomija odgovara licu zagorskoga Hrvata s dužim nosom. Haydn 1759. ljeta dostane mjesto glazbenoga direktora kod grofa Morzina, ki stanuje prik zime u Beču, a prik ljeta u Plzenu u Češkoj. Po poremećeni finansijski okolnosti mora grof raspustiti svoju kapelu. Tako dospene Haydn kot potkapelnik k knezu Esterhazyu u Željezno i Esterhazi, kade postigne mjesto natkapelnika. Ovde ostane Haydn skoro 30 ljet i u ovom času stvori svoja najbolja djela. Po ovom se vidi da se je on počeo stoprv kod umjetnosti ljubeće aristokracije razvijati. U ovom ima nimška poslovice pravo, ka glasi: *Kunst braucht Gunst* ada: umjetnosti je potribna naklonost! U Željeznu ima Haydn

Trenutak za pjesmu

Anton Slavić

U Celje

*Nujno glušu naši zvoni,
Nek njev glas se čuje vani.
Zovu nas na daleki put
U štajersko Celje krenut,
K majki Božjoj na shodišće
Ar nas čuda ča pretišće.*

*Iz Plajgora sve do Celja,
Kamo daleki put pelja.
Svi su jedno srce, duša,
Milina svim, ki nje sluša
Njihove molitve, jačke,
Sve na čast Majke Celjanske.*

*Posle napornoga puta
Stižu do celjanskog kuta.
Srce se tali od žara,
Kada stignu do oltara
Milosne Majke Celjanske,
Ka j' batrenje duše svake.*

*Veselje nima granice,
Kad oduševljeno srce
Hodočasnikov zapjeva
Pjesmu našu: „Majka Diva“
Sve će ona sredit s nami,
Ar nam svim majka bit kani!*

opširan djelokrug jer biše u gradu kazališće na kom su se predstavljale i opere ke je došlo poslušati najviše bečansko plemstvo. Dokle nije došao Haydn k Esterhazyu, čini se da posvećuju malo pažnje hrvatskoj narodnoj jački. Stoprv sada kad se počne pravo razvijati, spozna umjetničkim okom vridnost hrvatskih melodijov, ke se odsad sve već i već kao motivi najdu u njegovu kompozicija. Haydn je – kao i svi glazbeniki – cijenio dobru kapljicu vina. Vино se je i u njegovo vrime isto jako poštovalo i ispjevale su se mnoge napitnice, tako i kod Hrvatov. Npr.:

*Još ni jedan Zagorec nije prodao vina.
Vesela ga ispila doma je družina.*

*Nikaj na svitu lepšega nij nego
gorica kada rodi.
Kumek moj dragi, daj se napij,
dugo nas ne bu daj se ga vzij!*

No da Hrvati nisu pilci, kaže hrvatska poslovice:

Tko za čorbom (juhom) vina pije, od onoga ne valja iskati savjeta.

Hrvat – tako piše Kuhač – pije vino da se razveseli, a ne da se utopi u vinu – i nastavi dalje – da je Haydn isto tako uživao u vinu kot

Hrvati i se rado družio s narodom – u čemu Kuhač prepoznaje hrvatske gene, koje je Haydn baštinio/gerbao – od svojih hrvatskih preocev.

Haydn je cijenio narodne jačke i narodne plesetance koje je znao tako genijalno obdjetlati da je razvio posebni, novi stil instrumentalnoga muziciranja. Dokle kod Talijanov narodni elementi rastvaraju umjetnička djela, Haydn uzdiže narodne elemente do neke više sfere u kojoj oni sami stvaraju gradivo za umjetna djela. Muzikologi većinskim dijelom mislu da je Haydn postao ravno zbog narodne muzike tako popularan iako najprije nisu znali da je pretežno govor o hrvatskoj narodnoj muzici. Evo samo nekoliko dokazov da se zaista radi o hrvatski jačka: Početak Nokturna u G duru sadržava hrvatsku napitnicu *Nikaj na svetu lepšega nij*, ka se je sigurno pjevala u Haydnovom domaćem stanu pri različni obiteljski svečevanji. Dijeje pjesme *Oj, Jelena, Jelena, jabuka zelena* predjelao je Haydn u finalu Londonske D dur simfonije. U finalu Es-dur simfonije upotribrljava melodiju ka je poznata u Hrvatski Šica, Vincjetu, Uzlopu, Velikom Borištofu i drugi hrvatski seli. U Andantu iste simfonije upotribrli još dvi

hrvatske melodije, naime: *Na travniku* (Veliki Borištof) i *Jur postaje protuliće* (Bandol). U B-dur simfoniji se prepoznava pjesma *Na placi sam stal*, kako se jači u Velikom Borištofu. U Haydnovoj maši *Hier liegt vor deiner Majestet* (Krščanstvo se poklekne sve) su upletene nekolike slovenske i hrvatske jačke ke je Haydn čuo u Celju od slovenskih i hrvatskih hodočasnikov. – No triba napomenuti da se ova maša danas pripisuje njegovomu bratu Mihaelu. U nastavku donasa Kuhač notne izvatke iz Haydnovih kompozicijov ki sadržavaju poznate hrvatske melodije. Ovako bi se mogla ova poredica još vrlo dugo nastaviti. Teorija da su Hrvati sastavljali narodne jačke po Haydnovi melodija su neozbiljne. U to vrime narod nij imao prilike čuti Haydnove kompozicije. Kako bi onda po njevi melodija stvarao pjesme? Mimo toga su neke od tih melodijov Hrvati donesli iz stare domovine.

Na kraju bi zahvalio Djelatnoj zajednici, na čelu s predsjednikom Leom Radakovićem, i uredniku dr. Robertu Hajszanu kao i prevodilcu Tomi Schneideru za ovu vrlo informativnu knjigu u koj moru ljubimci Haydna najti jako vridne izvore za proširivanje svoje-ga znanja o ovom velikom človiku.

Do jeseni obnovljena zavičajna kuća

Mjesna samouprava sela Sumartona preko natječaja dobila je potporu za obnovu i uređivanje zavičajne kuće u kojoj će se pohranjivati materijalna kultura Sumartona, odnosno pomurskih Hrvata. Tijekom ljeta teče obnova, uređivanje, a za jesen se predviđa njezina svečana predaja.

Odavno Sumartanci žele imati svoju zavičajnu kuću koja će biti uređena na stari način, u kojoj će se čuvati ostavština njihovih predaka. Materijalnu kulturu započelo je skupljati kulturno-umjetničko društvo, odnosno njezina etnosekcija koju vodi Anica Vlašić. Skupilo se već podosta materijala: ladice, klupe, stolovi, stolci, tekstili, narodna nošnja...

Kako bi svi ti predmeti imali svoje pravo mjesto, trebala je i prava kuća koja je još građena negdje početkom ili sredinom prošloga stoljeća. U tome je mnogo pomogla nekadašnja Sumartončanka dr. Erzsébet Hadhazi, saznali smo od načelnika Lajoša Vlašića, koja je obećala da će kupiti nekretninu, a kada smogne, samouprava će je od nje otkupiti. Bilo je riječi i o tome da će se gospođa vratiti u selo i voditi zavičajnu kuću, ali je, nažalost, preminula. Od njezinih baštinika kupila ju je samouprava, a za obnovu je uspjela dobiti deset milijuna forinti potpore od Regionalnog vijeća za unapređivanje. Inače ulaganje iznosi 12,2 milijuna forinti, preostali dio samouprava je odvojila iz proračuna.

Pokuštvo će činiti namještaj iz 20-30-ih godina te tri lutke u narodnoj nošnji (žena, muškarac i dijete), uredit će dvije sobe, kuhinju, smočnicu, predvorje. U predvorju će se postaviti tekstovi o povijesti sela, pomurskih Hrvata te o uređenju kuće na dva jezika.

U sastavljanju izložbe pomaže Csilla Szaraz, ravnateljica Kaniškog muzeja „György Thúry”.

Ima li još tko neki predmet koji želi dostaviti zavičajnoj kući, neka se obrati mjesnoj samoupravi sela Sumartona, dostupnosti se mogu naći na web-stranici naselja.

Beta

Zavičajna kuća

Bogatstvo...

Prva dičja grupa u čvavnici Narde na početku 1960-ih ljet

Hrvatska večer u Harkanju

U okviru ovogodišnjeg V. Festivala ispod planine Tenkesa, koji se već uobičajeno održava u Šiklošu, Harkanju i Viljanu, 31. srpnja na harkanjskom šetalištu Zsigmondy priređena je već tradicionalna Hrvatska večer s nizom hrvatskih izvođača i balom koji je potrajao do ranih sati. Kako reče predsjednica harkanjske Hrvatske samouprave Žuža Gregeš, još nijedne godine večer nije bila toliko uspješna i okupila toliko posjetitelja, a folklorni program bio je iznimno bogat. Nastupili su mali plesači KUD-a Martinci iz Martinaca i Ženski pjevački zbor Korijeni te Orkestar Podravka, domaćini: Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata i KUD Zorica iz Erčina, a na balu je svirala neumorna Podravka. Priredbi je nazočila i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov.

U prvoj grupi šestime završile diplomski studij hrvatskoga jezika u Sambotelu

Prva grupa studentic na diplomskom studiju profesorskoga smjera hrvatskoga jezika 10. junija je položila zadnji ispit iz pedagogije. Zašto je pak posebna ova šakica ljudi u povijesti Sveučilišnoga središća Savaria? Jer šestime su prvi put stekle čez jedno ljeto takovu diplomu. U spomenutom Sveučilišću lani u septembru je pokrenut prvi put ovaj studij za one ki su jur prlje završili četveroljetošnju visoku školu. Prve čestitke su tako primile Kristina Glavanić iz Narde, ka podučava u sambotelskoj sridnjoj stručnoj školi nimški jezik, Ingrid Klemenšić, učiteljica hrvatskoga jezika i fizike koljnofske Dvojezične škole, Elvira Verhaš iz Narde, djelatnica na policiji, Helena Gerenčer-Devai, rodod iz Narde, odgojiteljica i peljačica hrvatske diče grupe u sambotelskoj čuvarnici „Čarobni dvorac“, Jelena Fabić-Kórösi iz Serdahela ka je bila krez 32 ljeta zaposlena u čuvarnici Mlinarcev i Anica Popović-Biczák, nastavnica hrvatskoga jezika i povijesti u lukoviškoj osnovnoj školi. Šest studentic, uglavnom pedagoginje iz Gradišća, sam ispitkovala jur za ispitom u opuštenijoj atmosferi u bližnjem parku u pratnji ptičjih jačak.

Diplomirane pedagoginje s profesoricama.

Sliva: Anica Popović, Helena Gerenčer, Jelena Fabić, profesorica Tünde Szabó, dr. Žužana Meršić, profesorica hrvatskoga jezika, Ingrid Klemenšić, Elvira Verhaš i Kristina Glavanić

Zašto ste se lani prijavile med prvimi na ov studij u Sambotelu?

Anica: Zato što u Pečuhu lani još nije pokrenut diplomski studij, pa sam se odlučila da ću to što prije završiti.

Jelena: Ja sam se prijavila na ovaj studij baš zato što nisam imala posao, pa, naravno, mislim da ću s ovom diplomom naći i nešto bolje.

Helena: Meni je bilo važno da što više naučim na hrvatskom jeziku.

Elvira: I za mene je bilo važno da nešto novo naučim iako ne djelam kot učiteljica ter zbog toga mislim da sam i mnogo zabila. Sad sam opet najprzela i ponovila sve to što sam se naučila negda davno.

Inga: Ja sam se javila za to da usavršim svoje znanje hrvatskoga jezika, a s druge strane da naučim neke nove metode ke bi znala koristiti u našoj školi, kade učimo dicu hrvatski.

Kristina: Ja sam 1998. ljeta završila u Sambotelu nimški i hrvatski jezik i knji-

ževnost, iz nimškoga sam poslije diplomirala na pečuškom fakultetu pak sam mislila da ako ovde ima prilike završiti diplomski studij i iz hrvatskoga jezika za jedno ljeto, morebit ćemo nešto više naučiti nek što smo četiri ljeti, dokle smo studirali u Sambotelu.

Vi ste čez jedno ljeto zapravo završili ta studij što drugi napravu kroz dvoja ljeta. Kako mislite, vridno je bilo? Čuda svega ste dobili što morete koristiti u svojem žitku ili u svojoj profesiji?

Kristina: Ovo sve je bilo dosta naporno jer je trajalo samo jedno ljeto, a još naporniji je bio ov drugi semestar, ali mislim da je bilo dosta ponavljanja što smo jur prlje naučile na Visokoj školi. Bilo je isto tako i puno novih temov, novoga gradiva i mislim da je bilo svakako korisno za nas.

Inga: Ja isto tako mislim da nam je ovo ljeto bilo jako naporno, važno mi je međjutim i to spomenuti da tijekom studija nisu nas samo iz hrvatskoga jezika usavršavali, nek naučili smo nešto novo iz pedagogije, psi-

hologije i didaktike, ča bi mogle hasnovati u školi. Sad još to na kraju ovoga studija, nažalost, ne vidimo, moramo se malo opustiti i pauzirati ter na kraju ćemo vidjeti, u septembru, ča moremo iz ovoga svega koristiti u našem poslu i djelovanju.

Elvira: Ovo ljeto je jako brzo prošlo, jako teško je bilo, ali ufam se da ćemo moći skoro viditi rezultate onoga što smo sve naučile.

Helena: Ovo mi je četvrta diploma, ali mislim ovu je bilo najteže steći. Uza to je bio ov studij važan za mene i moram još reći da smo imali jako dobre profesore.

Jelena: Ako nisam bez posla, možda ne bi mogla ovo sve tako podnijeti. Naučile smo mnogo toga, puno iz pedagogije, također iz jezika i mislim da je vrijedno bilo.

Vama, skupa s Anicom, morebit je bilo još teže jer ste morale iz daljine putovati u naš grad...

Jelena: To je bilo najmanje, to nije takva teškoća, ali stvarno je bilo naporno. Malo smo bile u dačkom domu jer smo morale katkad i ovdje spavati, inače ne bismo mogle stići na predavanja.

Anica: I za mene je bila vrlo naporna ova godina jer i svoj posao na radnome mjestu sam željela napraviti tako kao i dosad, a to mi je bilo najteže.

Mislite li da će vam ova nova diploma pomoći naći bolji posao ako slučajno ne bi željile ostati na dosadašnjem djelatnom mjestu?

Anica: Ne zna se što će biti sa školstvom u Mađarskoj. Nadam se da neće nestati naše škole, ili se neće uklopiti u spoj nekih drugih škola. No ovaj studij svakako sam htjela napraviti, već sam i prije razmišljala o tome da odem u Budimpeštu i ovu razliku između fakulteta i visoke škole napravim. Sada mi se pružila prilika da dođem u Sambotel, i nadam se da će mi u budućnosti ova diploma pomoći iako sada svoje zvanje ne želim promijeniti.

Jelena: Ja se svakako nadam da će mi ova diploma pomoći jer čovjek se mora uvijek usavršavati, pogotovo u jeziku. To je sada potrebno i zato što za nekoliko godina će i Hrvatska stupiti u Europsku Uniju, pa mislim da ćemo onda moći bolje iskoristavati naše jezično znanje i dobiti nekakav bolji posao.

Helena: Ne znam što će se zgoditi za pet ljet, ali za moju dušu ovo je bilo potrebno.

Elvira: Kako sam i prlje rekla, ja već šest ljet ne djelam u pedagoškoj profesiji, morala

sam si iskati drugo djelatno mjesto. I zato je bilo ovo za mene važno jer ja sam uvijek htjela raditi s dicom, a sad ću imati više mogućnosti za to.

Inga: Ja zapravo cijeli žitak živim tako da moram stati na već noga. Pokidob pak ne znamo ča će biti naša budućnost, kako će poiti u školi, kako ćemo učiti, je li ćemo imati dice ka se kanu učiti hrvatski jezik, znam da ne smimo tako pesimistično, nek optimistično gledati, ali, nažalost, nijedan ne zna ča će dojti. Prvenstveno mi je zato bilo važno da imam još jednu diplomu, moguće da ćemo uskoro imati i takove ponude pri koj će biti potrebna ova naša diploma.

Kristina: Ja mislim da je bilo svakako korisno i dobro da su napravili ov studij u Sambotelu. Ja i onako djelam u jednoj sridnjoj školi i ufam se da će biti jednoč mogućnosti da se upelja hrvatski jezik i u našu školu. Prlje nekoliko ljet se je to dogodilo i mogla sam hrvatski podučavati u otpodnevnom zanimanju, a sad je naša direktorica uz talijanski ponudila za našu dicu da moru izabrati i hrvatski jezik u nastavi.

Morebit je prerano još pitati, ali jeste li mislile da ćete studiranje nastaviti na poslijediplomskom (doktorskom) studiju iz hrvatskoga jezika ili slavistike?

Kristina: Sigurno bi bilo lipo i interesantno, ali ja mislim da smo sad trenutačno jako umorne i mislimo samo na to da smo hvala Bogu uspjele završiti ov studij.

Inga: Jedan period je završen, ja mislim da tako najpr ne praham misliti. Nije mi niti u planu da ja doktoriram iz hrvatskoga jezika.

Elvira: Ja mislim da je zaista rano nad timi plani razmišljavati.

Helena: Sada nemam namjeru da doktoriram, kolegice su čuda mladje od mene, tako pred njimi je mogućnost da idu na doktorski.

Jelena: Kad završimo neki studij, onda kažemo da nikad više. Momentalno ne namjeravam dalje studirati, ali kako se kaže, nikad ne reci nikad.

Anica: Ni ja nemam namjeru da upišem poslijediplomski studij iz hrvatskoga jezika, ali svakako želim nastaviti svoj studij jer sam nastavnica i ruskog jezika, pa bi htjela završiti diplomski studij i iz tog jezika, samo još nisam odlučila gdje, u Pečuhu ili u Sambotelu.

Hvala lipo, još jednom vam čestitam i želim vam sve najbolje u životu!

Razgovarala: *Timea Horvat*

PINKOVAC, PEČUH – U pratnji ovoljetošnje Panonske ljetne knjige, ka je objavljena prlje misecdan, izašao je i jedan separat redovitomu suradniku Panonskoga instituta Đuru Frankoviću. Autor iz Pečuha toliko je marljiv svako ljeto da, kako je rekao glavni urednik Panonske ljetne knjige dr. Robert Hajszan, mirno bi mogao i sam napuniti gori spomenuti almanah. Ovput je sa strane PAIN-a i počašćen ovom knjigom jer je zamolio izdavače da mu objelodanu pjesme, kratke proze, mini priče, aforizme i nešto humora prik 50 stranic. Frankovićeva zbirka pod naslovom „Izgubljeni zeleni raj” je ugledala svitlo dana s materijalnom potporom Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu ter Hrvatske državne samouprave u Ugarskoj.

ALJMAŠ – Deset prvaša. Kako nam reče učiteljica hrvatskoga jezika, ujedno predsjednica Hrvatske manjinske samouprave grada Aljmaša Valerija Petrekanić Koszó, u Osnovnoj školi Mihályja Vörösmartya, od 2005. godine u održavanju višenamjenske mikroregionalne udruge koja uključuje Čikeriju i Kunbaju, u Aljmašu će od jeseni hrvatski jezik od 1. do 8. razreda učiti sveukupno 55 učenika, od toga deset prvaša.

TILOŠ – U tome malom podravskom mjestu na obali Drave, 29. kolovoza bit će predstavljanje knjige Ernesta Eperjessyja «Őrtilos hiedelmek és mondák» (Tiloška vjerovanja i legende). Prema izvješću načelnice Marije Kunoš, na tome predstavljanju predat će se priznanje «Počasni građanin naselja» autoru koji je 16 godina radio kao nastavnik u mjestu, a izdanje je plod njegova djelovanja na tome području.

HARKANJ – Na tradicionalnome rujanskom Berbenom festivalu koji se svake godine održava u Harkanju, a ove će godine to biti 5. i 6. rujna, među mnogobrojnim izvođačima u mimohodu gradom će sudjelovati i KUD Šokačke čitaonice iz Mohača pod vodstvom Stipe Bubrega uz folklorashe iz Rakitovice (Hrvatska). Mimohod počinje u 18 sati 6. rujna, a dan prije u sklopu svečanosti nastupa i Mješoviti zbor harkanjskih Hrvata.

KERESTUR – Osnovno obrazovno središte i mjesna župa preko natječaja dobile su potporu 1,5 milijuna forinti od Nacionalnoga kulturnog fonda za restauriranje mjesne crkvene zbirke. Restaurirane su stare rodovnice i knjige. Te poslove obavljali su stručnjaci Zsófia Hajdú i Sándor Molnár.

Daranjski Hrvati

Uz državnu cestu broj šest u Šomođskoj županiji leži Daranj, na polovini puta između Barče i Sigeta. Kroz Daranj prolazi željeznica od Kaniže do Pečuha. Prvi pisani zapis Daranj spominje 1437. godine. Bio je posjed obitelji Nádasy, a poslije Szécsenyi. Bogati biljni i životinjski svijet značajka je daranjskoga kraja, velike šume koje su bile i danas su izvor prihoda, danas velik broj zaštićenih životinjskih vrsta nalazi se u ovome kraju. Ako ne sidete s ceste i ne zastane u Daranju, nećete ni vidjeti njegovu ljepotu i draž. Bogato je to lovno područje. Uređeno naselje, obrađene oranice u okolici. Prvi Hrvat došao je u Daranj i u njemu ostao, kazuju mi daranjski Hrvati, nešto prije Drugoga svjetskog rata. U Daranju je živjelo mađarsko stanovništvo, uglavnom kalvini. I danas selom dominira reformatska crkva podignuta u klasicističkom stilu 1826. godine. U blizini je i stoljetno stablo imena Patkó Bandi staro 400 godina.

Ruža Kovač Sebestyén, predsjednica Hrvatske samouprave u Dombolu i Ladislav Vertkovci, predsjednik Hrvatske samouprave u Daranju

Daranjska Hrvatska samouprava

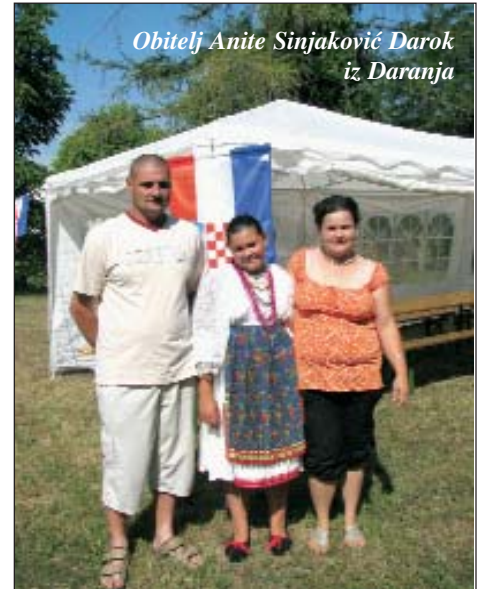
Poslije Drugoga svjetskog rata u Daranj se oženio i Ladislav Vertkovci, moj sugovornik, koji mi kazuje kako u Daranju danas živi 12 hrvatskih obitelji. Oni su prilikom posljednjih izbora za mjesne i manjinske samouprave odlučili da će utemeljiti hrvatsku samoupravu, zašto ne kada zakon to omogućuje. Naravno da su to i učinili, kazuje mi Vertkovci, njezin predsjednik. Ta ista samouprava na izvorima za dodatno financiranje manjinskih samouprava u Mađarskoj osvojila je najviši maksimalni broj bodova i tako od svih manjinskih samouprava, svih manjina, zauzela prvo mjesto. Čemu to zahvaliti, pitam svoga sugovornika, dobroj administraciji, bilježniku ili aktivnosti samouprave. Mi mnogo radimo, a dodatna je potpora upravo za aktivnosti, donosimo niz odluka i članovi

Daranj je naselje koje nema financijskih teškoća, i koje ide naprijed. Svjedok je tomu kako je jedno od 11 natjecatelja iz Šomođske županije koji su dobili zajedno devet milijardi forinti iz programa obnove nacionalnih škola u barčanskoj regiji. Iz navedenoga, ujesen počinje obnova 24 seoske i 18 gradskih osnovnih škola te 17 vrtića, odnosno jaslica. U Daranju je završena obnova vrtića i ubrzo počinju radovi na školskoj zgradi u iznosu od 22 milijuna forinti.

smo mnogobrojnih asocijacija, pomažemo mnogo štošta. O tome je li takav sustav dodjeljivanja bodova odražava pravo stanje i potrebe na terenu, Vertkovci nije želio govoriti. Čovjek koji je cijeli svoj život proveo u hrvatskome manjinskom pokretu, ima bogato iskustvo, ali i znanje koje se prilagođava novonastalim uvjetima rada i djelovanja manjinskih zajednica. Trideset četiri daranjska glasača bilo je prijavljeno u birački popis, od kojih je njih 23 izašlo na biralište i glasovalo za utemeljenje Hrvatske samouprave izabravši zastupnike: Ladislava Vertkovcija, Đulu Gorjanca, Anitu Sinjaković Darok, gospođu Lászla Somogyia i Josipa Vancela.

Devetnaesti Dan sela u Daranju

Program ovogodišnjeg Dana sela održanog 8. kolovoza, obogatili su svojom nazočnošću izaslanstvo prijateljskog naselja Székelyderza i Muzsna, parlamentarni zastupnici István Gyenesei, László Kuzma, zamjenik predsjednika HDS-a Đuso Dudaš, predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije i bilježnik sela Daranja Jozo Solga, a na čelu svih načelnik sela László Villányi. Pravo je zadovoljstvo bilo slušati ga na svečanom otvaranju dana naselja, i čuti kako Daranj nema ni kredita ni dugova, kako ima mnogo planova i kako seoska zajednica živi i pomaže se međusobno – dokaz toga je i Dan sela, organiziran 19. godinu zaredom, i njegovi mnogobrojni posjetitelji, dvije prekrasne izložbe u starome mlinu i domu kulture. U starome mlinu izložbu starih dijelova kućanstva od pokrivača (vilana) i stolova, ormara i platna, izložbu narodne umjetnosti dijelom je osmislila naša Hrvatica, zastupnica Hrvatske samouprave Anita Sinjaković Darok koja je već u ranim jutarnjim satima u hrvatskom šatoru neumorno mijesila tijesto za „langoše”. Druga izložba, otvorena u sklopu Dana sela, jest o povijesti naselja, daje presjek života u Daranju nizom izložaka, među kojima arheološki nalazi, dokumenti, stare fotografije, nošnja, uporabni predmeti u kućanstvu. Gospođa Ruža Vertkovci i mnogi drugi od kuće do kuće sakupljali su predmete u želji da pokažu prošlost i dio života ljudi koji su živjeli u Daranju. Izložbu je ostvario Zavičajni klub sela Daranja koji broji gotovo tridesetak članova. Od starih škriinja za odjeću, radija, dijelova namještaja, načina na koji je uređena pokazuje svu brigu i ljubav članova Zavičajnoga kluba prema naselju u kojem žive.

Obitelj Anite Sinjaković Darok iz Daranja

Klub namjerava u skoroj budućnosti napraviti stalnu izložbu.

Hrvatska himna i stijeg, uz mađarsku himnu i stijeg, te himnu i stijeg sikuljskih Mađara, ekumenska sveta misa, niz sadržaja odlikovali su Dan sela, koji je u 17 sati obogatila priredba pod nazivom Podravsko hrvatsko veče. Na otvorenoj pozornici nastupio je KUD Podravina iz Barče. Program Dana sela ostvaren je potporom daranjske Mjesne samouprave, mjesne Hrvatske samouprave, Hrvatske državne samouprave te Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Glagoljaški nalaz u Zalaváru

Pronađeni su arheološki nalazi iz 9. stoljeća u Zalaváru, piše županijski list Zalai Hírlap. Prema napisu «Arheološka senzacija» saznajemo da je pronađen arheološki nalaz, komad keramije na kojem su pronađena slova abecede glagoljice «on» i «iže». To je jedan novi dokaz da su vjeroučitelji Ćiril i Metod obavljali misiju na tome području.

Na mjestu iskopavanja, koji je otvoren lani, u velikom jarku pronađen je komadić vrča u koji su urezbarena slova, rekao je Miklós Béla Szőke, stručni suradnik Arheološkog zavoda Mađarske akademije znanosti. On je nalaz temeljito pregledao i uspio sigurno potvrditi da se radi o dva slova glagoljice: «iže» i «on», a među njima je križ kojim su odvojili riječi. Značenje nalaza je u tome da na svijetu nigdje nije pronađen tako dobro dokumentirani arheološki nalaz. Inače vrlo malo ima glagoljaških nalaza iz 9. stoljeća. To je nalaz s kojim se sa sigurnošću može izreći da su slavenski vjeroučitelji imali misiju na području Mosaburga, o čemu možemo čitati i u Metodovu životopisu. Točno se može odrediti godina podrijetla nalaza, 865–866. godina.

Spomenimo se života slavenskih vjeroučitelja

Sveti Metod, kao i njegov mlađi brat Ćiril, krsnim imenom Konstantin, rođen je u Solunu, kao sin carskog službenika Lea. Metodovo krsno ime je bilo Mihael. Dogodilo se

Senzacionalni nalaz

da je mlađi brat umro u Rimu u dobi od 42 godine. Metod je bio panonski i moravski nadbiskup, a umro je 6. travnja 885. godine. Metod je zajedno sa svojim bratom Ćirilom za svoje poslanje među slavenskim narodima preveo dijelove Evandjelja i liturgijske knjige na slavenski jezik, kojim su govorili Slaveni u njihovu rodnom gradu Solunu. Ćiril je 855. godine sastavio glagoljicu, kao posebno pismo na osnovi grčkog alfabeta. Iz glagoljice se poslije razvila ćirilica kao pismo brojnih slavenskih naroda. Na poziv moravskoga kneza Kocelja 863. godine su započeli trogodišnju misiju u Moravskoj, koja je tada zahvala velika područja Panonije, odnosno današnje Češke, Slovačke i Mađarske. Njihovo je sjedište bilo u gradu Zalaváru, gdje je stolovao i knez. Zamisao o narodnom jeziku, ideja da se Bog javno može slaviti ne samo na latinskom, grčkom i hebrejskom jeziku, koju su zastupala Sveta Braća, priznata je u čitavoj Katoličkoj crkvi na Drugome vatikanskom saboru (1962–1965. godine).

Izradila: Dijana Kovačić iz Ficehaza

Dječaci Pavlove ulice na zagrebačkim kazališnim daskama

Priča o borbi dječaka Pavlove ulice da spase svoje zemljište od dječaka iz drugog okruga, crvenokošuljaša, vjerojatno je većini ostala u sjećanju iz osnovnoškolske lektire. Crvenokošuljaši žele dječacima iz Pavlove ulice oteti prostor za igru, dječaci iz Pavlove spremni su ga braniti, i tako počinje pravi mali rat. Dječaci iz Pavlove nakraju obrane svoje zemljište, ali kraj nije sretan jer uskoro umire njihov prijatelj, boležljivi Nemeček koji se hrabro borio unatoč upali pluća. Na kraju to zemljište postaje gradilište, i dječaci, nakon ponosa zbog pobjede, shvaćaju da odrastanje znači i gubitak iluzija. Junaci Pavlove ulice, roman Ferenc Molnára, mađarskog prozaika i dramatičara, objavljen je 1906. i u svijetu je najpoznatiji mađarski roman. Lik Nemečeka zauzeo je u dječjoj literaturi mjesto uz bok Oliveru Twistu i Tomu Sawyeru. Roman je doživio četiri filmske adaptacije. Obično se smatra da je Molnár u 'Junacima' izrazio mračnu slutnju Prvoga svjetskog rata. Na daske KNAP-a priču o ne baš slatkim odrastanju postavila je Aida Bukvić. U samom početku rada na predstavi naglasak je bio na općim mjestima kojih je Molnárov tekst pun – jedinstvu svijeta mašte i igre što ga treba čuvati te obraniti u ključnim trenucima, testovima hrabrosti i odanosti, ali i prvim bolnim znakovima odrastanja koje sve brže nastupa. Namjera je bila napraviti posvetu jednom izumirućem načinu veze između mašte i igre, ali redateljica nije ni slutila da će, kako kaže, morati voditi računa i o novim sukobima koje tek treba shvatiti, o obezvređivanju svijeta kojemu pripadamo i na kojeg više nemamo nikakav bitan utjecaj, pa je predstavu smjestila u kontekst rastućeg uličnog i školskog nasilja.

SIGURNO RADE

... U nekoj društvenoj tvrtki štrajk je trajao već danima. Ustrašeni šef, koji se sakrio u svojoj kući, ne mogavši više izdržati neizvjesnost, reče svojoj supruzi da nazove njegovu tajnicu i da je pita kakvo je stanje u tvrtki i je li završen štrajk. Žena odmah nazove tajništvo, te nakon dugog čekanja reče mužu: – Ma, sigurno je završio štrajk. Sto posto su svi na poslu, dok nitko ne diže slušalicu ...

Učenici šeljinske osnovne škole, koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i književnosti, boraveći u „Državnom taboru hrvatskoga jezika i kulture” za osnovnoškolce u KPC „Zavičaj”, posjetili su NP Krka, sa svojim nastavnicima Marijom Hideg Papp, Katicom Kovačević Dudaš i Robertom Rontom.

DOMBOL – Kako je za Hrvatski glasnik kazala predsjednica Hrvatske samouprave u Dombolu Ruža Kovač Sebestyén, po tradiciji, i ove godine tri hrvatske samouprave, dombolska, daranjska i bojevaska, organizirale su izlet i hodočašće u matičnu domovinu Hrvatsku. Na put su krenuli uoči praznika Velike Gospe i boravili u paškim Vlašićima u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj „Zavičaj”, Zadru i posjetiti Nacionalni park Krka od 12 do 14. kolovoza. Zainteresiranih, kao i svake godine, je bilo, a dio troškova snose spomenute samouprave. Ostvareni su bogati vjerski sadržaji kojima su hodočasnici sudjelovali za svoga boravka u gradu Zadru bogatom crkvama i sakralnim spomenicima.

BAJA – Županijska sjednica. U srijedu, 12. kolovoza, u županijskom Domu manjina u Baji održana je sjednica Vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na sjednici, prema dnevnom redu, raspravljalo se o aktualnim pitanjima, te raznom – obavijestio nas je predsjednik Joso Šibalin. Na sjednicu, osim devet županijskih vijećnika, kako je to običaj od početaka, pozvani su bili i bački članovi (pet) Skupštine Hrvatske državne samouprave.

GARA – Ribičko natjecanje. Športsko ribolovno društvo u Gari priređuje Otvoreno ribičko natjecanje koje će se održati u nedjelju, 30. kolovoza, na mjesnom ribičkom jezeru. Natjecati se može s jednim štapom u trima kategorijama: odrasloj, omladinskoj i dječjoj. Okupljanje je u 6 sati, zatim slijedi ždrijeb te natjecanje koje će se održati od 7 do 12 sati. U 13.30 sati bit će objava rezultata, nakon čega će uslijediti objed. Prijave se očekuju do 23. kolovoza, a pozivnica je dostupna na internetskoj stranici www.garaweb.hu.

Vršenda

Hodočašće u matičnu zemlju

Hrvatska samouprava sela Vršende svake godine organizira hodočašće u svoju matičnu zemlju – reče nam predsjednica samouprave Marijana Balatinac. Kako još nikada nisu bili na južnom dijelu Dalmacije, ove su godine smislili da bi povezali hodočašće u Međugorje s hodočašćem i izletom u Dubrovnik, na Korčulu, pa u Ston i na povratku u Mostar.

«Išli smo ne samo Vršendani nego i hodočasnici iz Surdukinja, Sajke, Titoša i Mohača. Budući da ove godine naš velečasni Attila Bognár organizira hodočašće u Rim, naši su se vjernici trebali odlučiti za ovo ili za ono. No i ovako nas se okupilo 35-ero, a hodočašće smo organizirali za 3–11. srpnja. Prvog dana hodočastili su u Međugorje, bili su u crkvi na misi, a hodočasnici su mogli pohoditi brda ukazanja i Križevac. Kako nam reče, mnogo mladih, lijepo uređen oltar na otvorenom, svi mole, lijepo ozračje, doista je

poseban osjećaj duhovnosti, ali joj turizam malo smeta. Isti dan predvečer stigli su u Neum, na određite odakle su svaki dan išli na izlete. «Četiri dana smo putovali, četiri dana se odmarali. Vrlo su bili ljubazni naši domaćini, organizirali nam brod od Orebića do Korčule, jedan dan proveli smo u Dubrovniku, bili smo u Palači, u Katedrali, pogledali morski akvarij, neki su se uspeli i na zidine, ali bilo je jako skupo. Parkiranje autobusa bilo je vrlo skupo. Hrvatska samouprava pomogla je u financiranju putovanja na Korčulu gdje smo pogledali riznicu sakralne umjetnosti, crkvu i kapelicu Svetog Petra iz 11–12. stoljeća, kuću Marka Pola gdje se rade arheološka istraživanja. Na povratku smo stali u Stonu, pogledali zidine i stari grad, a posljednjega dana bili smo u Mostaru, pogledali stari grad i glasoviti most» – reče nam Marijana Balatinac. S. B.

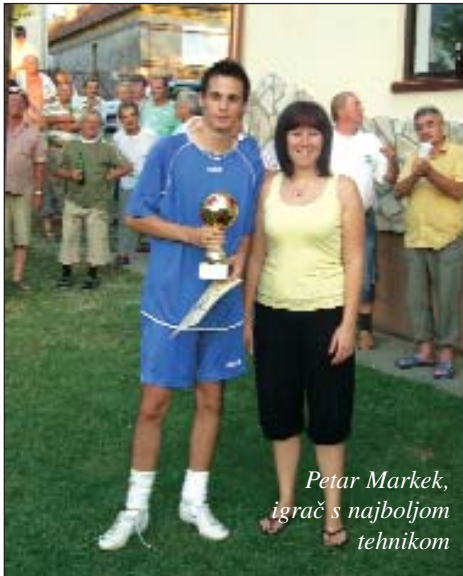
ALJMAŠ

Gostovanje u Lazu

Kako smo najavili, na poziv domaćega KUD-a «Laz» skupina aljmaških Hrvata 1–2. kolovoza ove godine gostovala je u Lazu kraj Marije Bistrice. Članovi aljmaške Hrvatske manjinske samouprave, Bunjevačkog «Divan klub», plesne skupine «Zora» i Pjevačkoga zbora smješteni su kod tamošnjih obitelji, a aljmaški pjevački zbor nastupio je na Danima folkloru koji su otvoreni još 25. srpnja. Za svoga boravka u Hrvatskoj Aljmašani su bili i u posjetu nacionalnom marijanskom svetištu Mariji Bistrici. Predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Valerija Petrekanić Koso poslala nam je fotografiju o skupini Aljmašana u društvu sa svojim domaćinima.

S. B.

NK Napred već sedmi put prvak

*Petar Markek,
igrač s najboljom
tehnikom*

Najbolji strijelac Janoš Deždek

Mihael Gurumlai, najbolji vratar

Društvo Horvata kre Mure i ove je godine odlučilo organizirati Hrvatski pomurski nogometni kup, koji je ovaj put okupio momčadi iz šest naselja u kojima djeluju hrvatske manjinske samouprave, a to su Bečehel, Fičehaz, Kerestur, Petriba, Sepetnik i Sumarton.

Prvi hrvatski nogometni kup organiziran je još 1992. g. na poticaj regionalne organizacije Društva Horvata kre Mure, kako bi se kroz igru i šport jačalo zajedništvo hrvatskih pomurskih naselja. U posljednjih godina to je jedina priredba koju tradicionalno organizira udruga, no na ovom susretu nisu bila nazočna sva hrvatska naselja.

Unatoč vrlo lošem financijskom stanju Društva ipak je odlučeno da se kup priredi, da se tradicija ne prekine. Predsjednik regionalne organizacije Ladislav Gujaš i odbor za nogometni kup usuglašavao je mišljenja predstavnika nogometnih momčadi hrvatskih naselja, koji su smatrali važnim da se ne izostavi nijedna godina. Za njih je kup važan zbog druženja i športa pa i zbog iduće sezone, koja je već pred vratima.

Pomurski hrvatski nogometni kup započeo je 1. kolovoza kada su odigrane prethodne utakmice po dvije skupine na dva mjesta, u Petribi i Bečehelu, a završne utakmice odigrane su 2. kolovoza u Petribi.

Za peto su se mjesto borile momčadi iz Petribe i Fičehaza, od njih, s rezultatom 5 : 1, bolje mjesto osvojila je Petriba. Za treće mjesto morali su se boriti nogometaši sela Sepetnika i Bečehela, rezultat 2 : 1 bio je povoljniji za Sepetnik. Kome će pripasti kup odlučivalo se između nogometnih klubova sela Sumartona i Kerestura. Pobjeda je pripala sumartonskom NK Napredu, koju je uspio izboriti s rezultatom 3 : 2.

Osim pehara pobjedničkih momčadi dodijeljene su i nagrade najboljim igračima. Nagradu za najboljeg vratara preuzeo je Mihael Gurumlai, Priznanje «Đula Žigulić» dobio je Petar Markek, kao igrač s najboljom tehnikom, a za najboljega strijelca proglašen je Janoš Deždek.

Stjepan Markek, trener Nogometnoga kluba Napred, već sedam godina trenira Klub i vrlo je ponosan na juniorsku momčad, koja

je ove godine bila prvak na županijskoj ligi. Prema njegovu mišljenju ne bi bilo lijepo da nogometna momčad iz Sumartona ne ponese pehar, naime oni su jedini koji igraju u županijskoj prvoj ligi. Žao mu je bilo što se za kup nisu kandidirale momčadi iz Pustare (koji su također u županijskoj prvoj ligi), ni Mlinarci, jer smatra da bi kup bio znatno bolji. Sedam-osam godina rada urodilo je plodom, postupno će juniori preuzeti svoje mjesto u momčadi odraslih, pa se nada da će i oni ponovno biti prvaci županijske prve lige.

Beta

KERESTUR – Prosvjetna udruga sela Kerestura uspješno se natjecala u dva projekta kod Nacionalnoga civilnog fonda (NCA). U jednom projektu Udruga želi ostvariti program uspostavljanja veza među civilnim udrugama, približiti interese pojedinih udruga, izgraditi mrežu informacija i zajedno ostvariti druge projekte na području kaniške i letinjske mikroregije. Projekt nosi naslov «Civilna suradnja u Zalskoj županiji», za koji je dobivena potpora 1,5 milijuna forinti. Drugi projekt ima naslov «Edukacija civilnih društava u Pomurju», s potporom od dva milijuna forinti. Oba su projekta otvorena 27. srpnja u mjesnom uredu, prilikom kojeg je predsjednica Prosvjetne udruge sela Kerestura Erzsébet Deák Kovács izvijestila predstavnike zalskih civilnih udruga o terminskome planu i zamolila nazočne da sudjeluju na predavanjima. Poduka će trajati do kraja travnja 2010. g., a u projekt su uključene i hrvatske civilne udruge, npr. Društvo Horvata kre Mure, KUD Sumarton, Sportsko i kulturno društvo sela Serdahela itd. Predavanja će biti održana u raznim mjestima i bave se tematikom vezanom uz djelatnosti civilnih udruga: financijske mogućnosti, knjiženje, pisanje natječaja, suradnja s medijima itd.

Pobjednička sumartonska momčad

Najvažnije je druženje i zabava

DUŠNOK – Memorijalni turnir. U Dušnok-u je 1-2. kolovoza održano dva memorijalna nogometna turnira. U subotu ujutro počeo je V. Malonogometni turnir u spomen Józsefa Nagypála, a popodne I. turnir na velikom terenu u spomen Józsefa Bálóa, nekadašnjih istaknutih dušnočkih nogometaša. Na malonogometnom turniru sudjelovalo je pet domaćih momčadi i jedna gostujuća iz Hrvatske, momčad iz Vodinaca, naselja s kojim Dušnočani već godinama surađuju. Kako nam reče predsjednica Hrvatske manjinske samouprave, dosada posebno je bila plodna suradnja na športskom polju, a gosti su na ovogodišnjem malonogometnom turniru osvojili drugo mjesto. Popodne je otvoren turnir u velikom nogometu. Seksar je pobijedio lanjskoga pobjednika Kalaču 4 : 0, Dušnok je pak bio uvjerljiv protiv Szakmára 5 : 1. Sutradan, u nedjelju, za 3. mjesto igrale su dvije poražene momčadi, Kalača je pobijedila Szakmár 4 : 1, a domaćin Dušnok, pobijedivši Seksar s 3 : 2, osvojio je memorijalni kup. Najbolji vratar turnira bio je Dušnočanin Tamás Bakula.

Šport

Hrvatska zadržala deseto mjesto

Hrvatska nogometna reprezentacija zadržala je deseto mjesto na mjesečnoj FIFA-inoj ljestvici, koja je objavljena 5. kolovoza u Zürichu. Budući da tijekom ljeta nije bilo mnogo reprezentativnih aktivnosti, nije bilo ni velikih promjena. Pošto se prošloga mjeseca vratio na prvo mjesto, Brazil je zadržao vodeće mjesto s 1642 boda, europski prvak Španjolska ostala je druga s 1590 bodova, a Nizozemska treća s 1379 bodova. Među prvih deset dogodila se samo jedna promjena, Njemačka je s petog skočila na četvrto mjesto s 1195 bodova, a Italija pala na peto s 1181 bodom. Šesta je Rusija s 1161, sedma Engleska s 1135, osma Argentina s 1080, deveta Francuska s 1059 i deseta Hrvatska s 1031 bodom. Dodajmo da je Mađarska napredovala za jedno mjesto, pa je tako četrdeset i treća. U kvalifikacijama za SP 2010 u Južnoj Africi, Hrvatska 12. kolovoza gostuje u Bjelorusiji, a Mađarska će u Budimpešti ugostiti Rumunjsku.

S. B.

Tri najbolje družine

Serdahelsko ribolovno društvo tijekom godine više puta organizira međunarodno natjecanje, naime ima vrlo dobru suradnju s društvima iz Međimurja. Najveće natjecanje uvijek organizira prigodom dana naselja, kada pozove sva prijateljska društva iz okolnih naselja, pa i s druge strane granice. Tako su 1. kolovoza stigle družine iz Goričana, Kotoribe, Prisike, Mlinaraca i Serdahela na Serdahelsko jezero kako bi odmjerile svoje sposobnosti u ribolovu.

Natjecanje je započelo već u pola sedam kada su odabrana mjesta, naznačeni su sektori, a prije nego što je započeto hranjenje i umakanje udice u vodu, Ladislav Markan, predsjednik Društva, pozdravio je sve sudionike natjecanja, zahvalio svima na odazivu, ponajprije ribičima iz Prisike, koji su morali najviše putovati da stignu na natjecanje. Istaknuo je važnost međunarodnih natjecanja zbog razmjenjivanja iskustava, a i zbog mogućnosti vježbanja materinskog jezika, no ipak je najvažnije druženje i zabava.

Natjecanje se odvijalo prema pravilima međunarodnih natjecanja u kategorijama za kadete, juniore i seniore. Loviti se moglo samo s plovkom i udicom, a u svakoj družini je bilo tri člana, lovilo se tri sata i slijedilo je mjerenje rezultata. Ribiči toga dana nisu bili zadovoljni jer prema njihovim iskustvima ribe toga dana nisu grizle kako se očekivalo, no bilo je i družina koje se nisu žalile.

Športsko ribolovno društvo Smuđ iz Goričana opet je odnijelo palmu s najviše ulova.

Prema riječima njihova predstavnika Marijana Mutaka, treba u početku zapaziti koje ribe imaju veći tek i onda loviti njih. Ovaj put se ispostavilo da su deverike gladnije, i družina ih je lovila. Inače družina iz Goričana je vrlo uspješna, nalazi se u prvoj međimurskoj ligi, a imaju kadetkinje i u državnoj ligi. Njima je svaki vikend posvećen ribolovu, a vrlo se vole družiti s hrvatskim prijateljima iz Mađarske.

Drugo mjesto je pripalo družini iz Kotoribe, a jedna od domaćih družina uspjela je ostvariti treće mjesto. Podijeljene su nagrade za najuspješnije ribiče po sektorima: u sektoru A to je bio Zvonimir Dravec iz Kotoribe, u sektoru B Jože Doboš iz Serdahela, a u sektoru C Dino Čavlek iz Goričana. Najviše ribe ulovio je Jože Doboš iz Serdahela ulovom od 8,16 kilograma. Dodijeljene su nagrade i među juniorima: prvo mjesto pripalo je Marku Šimonu, drugo Kristijanu Pogačiću, a treće Krištofu Novaku. U kategoriji kadeta najviše je ulovio Dominik Schvarc.

Više puta dolazi družina iz Prisike. Veselo društvo okupio je Atila Bako, koji ima rodbinu u Serdahelu, pa svake godine natjecanju sudjeluje i njihova družina. Oni su lani osvojili prvo mjesto. Sada nisu bili među prvima, ali ih to nije ogorčalo jer njima nije važno osvajanje pehara, nego da se dobro osjećaju. Njima je glavno druženje s kolegama ribičima, da razgovaraju, da pričaju o pustolovina-ma provedenim na ribolovu.

Beta